

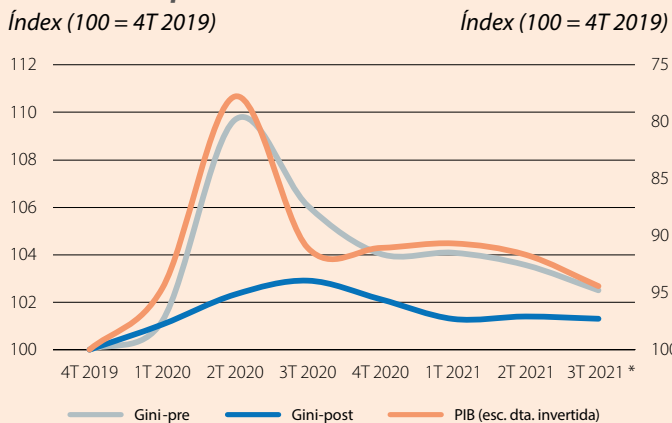
La recuperació econòmica està arribant a totes les butxaques?

La recuperació de l'activitat és, finalment, una realitat palpable i que es reflecteix amb claredat als principals indicadors econòmics. El PIB, després d'arribar a situar-se més del 20% per sota del nivell pre-pandèmia, en el 2T 2021, ja gairebé havia recuperat dues tercers parts del terreny perdut. Però la recuperació econòmica està arribant a totes les butxaques?

L'experiència viscuda durant la crisi immobiliària i financera no convida a l'optimisme. Entre els anys 2008 i 2013, el PIB va arribar a recular més del 8%, i això va comportar un fort augment de la desigualtat. El que encara va ser més preocupant és que la recuperació iniciada a partir del 2014 va trigar a arribar a totes les llars. Els indicadors de desigualtat es van reduir molt lentament durant els anys posteriors a la crisi, i, de fet, quan l'any passat va esclatar la pandèmia, l'índex de Gini, l'indicador de desigualtat de referència, encara es trobava per damunt del nivell del 2008. Aquesta afirmació és vàlida tant per a l'índex de Gini que mesura la desigualtat de renda abans de tenir en compte les transferències del sector públic (Gini-pre), com per a l'índex de Gini que analitza l'evolució de la desigualtat de renda tenint en compte les transferències que realitza el sector públic (Gini-post).

La crisi econòmica generada per la pandèmia també ha comportat un fort augment de la desigualtat. L'índex de Gini-pre va augmentar més de 10 punts entre el febrer i l'abril de l'any passat.¹ Un augment històric, tot i que paga la pena destacar que l'augment de la desigualtat en relació amb la caiguda de l'activitat va ser substancialment inferior a la que es va produir durant la passada crisi immobiliària i financera. En concret, durant la crisi del 2008-2013, per cada p. p. que va recular el PIB, l'índex de Gini-pre va augmentar 0,9 p. p. En canvi, durant la crisi actual, aquesta sensibilitat s'ha reduït a la meitat: per cada punt de PIB, l'índex de Gini-pre ha variat 0,4 punts. L'augment de l'índex de

Evolució de l'índex de Gini i del PIB des de l'esclat de la pandèmia

Nota: * Previsió de creixement del PIB per al 3T 2021 del 3,0% intertrimestral. Índexs de Gini corresponents al mes de juliol.

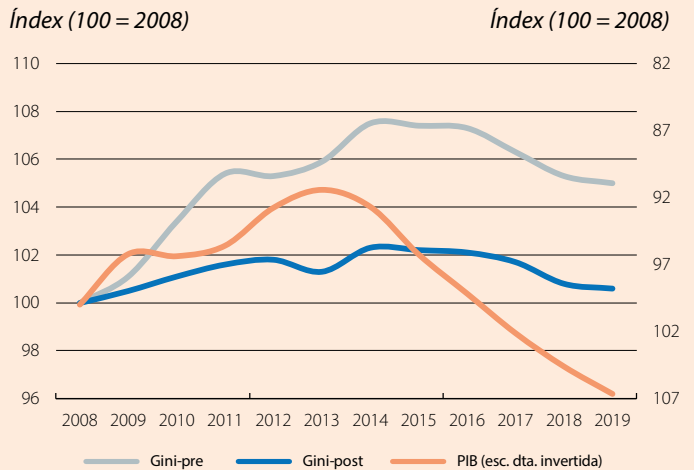
Font: CaixaBank Research.

laboral amb l'empresa en què treballaven, i, quan l'economia s'ha reactivat, això n'ha facilitat enormement la ràpida reinserció a la feina: els ERTO.

1. Índex de Gini elaborat a partir de la informació de més de 3 milions de nòmines domiciliades a CaixaBank. Per a més informació sobre com es construeixen els indicadors de desigualtat en temps real, a partir de les dades internes de CaixaBank, vegeu el Dossier «L'impacte de la COVID-19 sobre la desigualtat a Espanya», a l'IM11/2020.

2. Vegeu Aspachs, O., Durante, R., Graziano, A., Mestres, J., Montalvo, J. i Reynal, M., «Real-time inequality and the welfare state in motion: evidence from Covid-19 in Spain», Economic Policy, de pròxima publicació, per a una explicació detallada de com s'ha estimat. Durant la crisi anterior, segons les estimacions de l'OCDE, l'evolució de l'ocupació va explicar al voltant del 80% de la variació de l'índex de Gini-pre.

Evolució de l'índex de Gini i del PIB durant la crisi financera

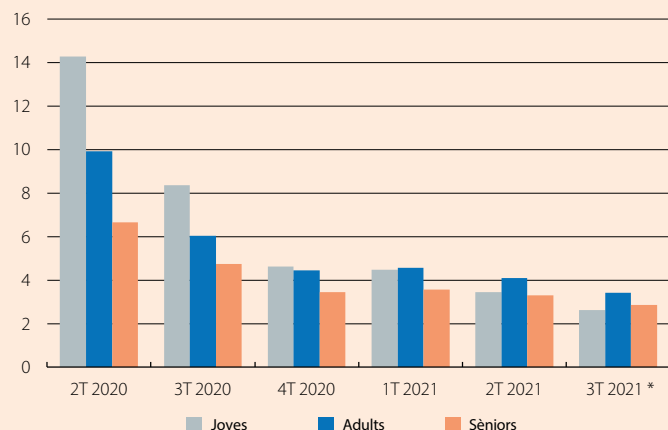
Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

L'augment de la desigualtat en relació amb la caiguda de l'activitat va ser substancialment inferior a la que es va produir durant la passada crisi immobiliària i financera. En concret, durant la crisi del 2008-2013, per cada p. p. que va recular el PIB, l'índex de Gini-pre va augmentar 0,9 p. p. En canvi, durant la crisi actual, aquesta sensibilitat s'ha reduït a la meitat: per cada punt de PIB, l'índex de Gini-pre ha variat 0,4 punts. L'augment de l'índex de Gini-post, en relació amb la caiguda del PIB, també s'ha reduït a la meitat. Però, més enllà del canvi en la sensibilitat dels índexs de Gini en relació amb el PIB, és molt destacable que, a partir del moment en què l'economia s'ha anat recuperant, la desigualtat s'ha començat a reduir sense dilacions.

Els factors de fons que expliquen la diferent evolució de la desigualtat durant la crisi actual cal buscar-los al mercat laboral. I és que l'evolució de l'ocupació explica al voltant del 90% de la variació de l'índex de Gini.² Sens dubte, la naturalesa de la present crisi, molt diferent a la del 2008-2013, és un factor determinant. La recessió anterior va ser molt més llarga i va afectar de manera especial uns sectors concrets, com l'immobiliari, la qual cosa va obligar moltes persones a reorientar la carrera professional i, per consegüent, va dificultar-ne la reinserció al mercat laboral. En canvi, la crisi generada per la pandèmia està anant a una velocitat molt superior, i les exigències de recol·locació sectorials són inferiors. A més a més, moltes persones que han deixat de treballar han comptat amb un instrument que els ha permès mantenir la relació

Evolució de l'índex de Gini-pre per edats

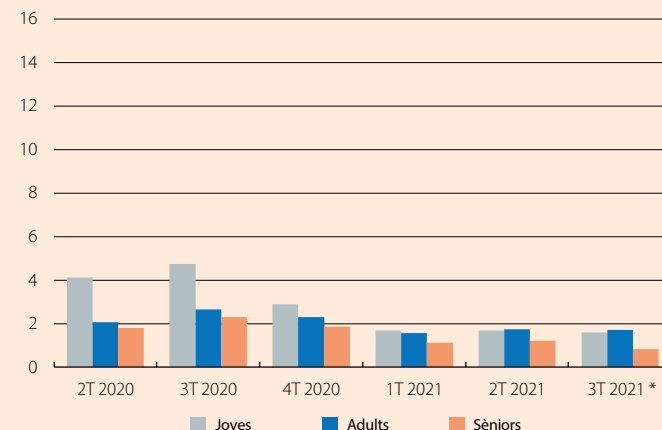
Variació en relació amb el febrer del 2020

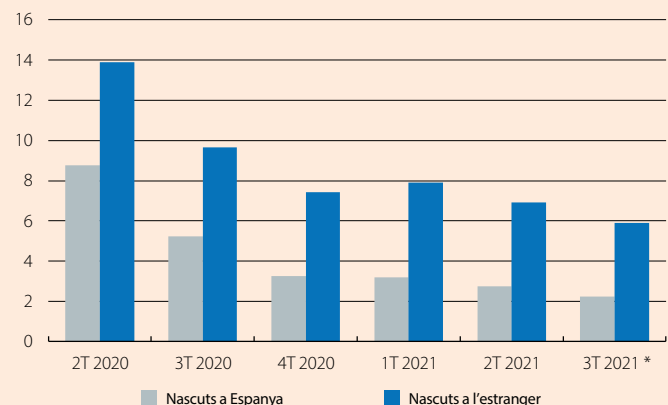
Nota: * Variació mensual mitjana dels tres últims mesos fins al juliol.
Font: CaixaBank Research.

Evolució de l'índex de Gini-post per edats

Variació en relació amb el febrer del 2020

Evolució de l'índex de Gini-pre en funció del país de naixement

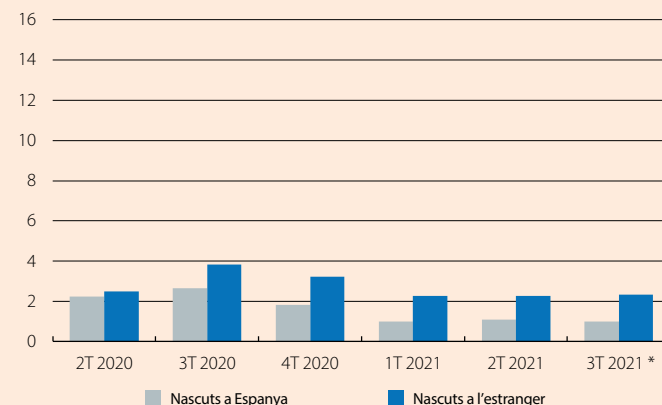
Variació en relació amb el febrer del 2020

Nota: * Variació mensual mitjana dels tres últims mesos fins al juliol.
Font: CaixaBank Research.

Evolució de l'índex de Gini-post en funció del país de naixement

Variació en relació amb el febrer del 2020

Finalment, també cal destacar que la millora dels índexs de Gini està sent generalitzada entre els diferents col·lectius. Els índexs de Gini dels joves i de les persones nascudes fora d'Espanya van augmentar molt més que entre la resta de la població durant els primers compassos de la pandèmia. No obstant això, des que l'activitat econòmica es va començar a reactivar, la situació d'aquests col·lectius ha millorat de manera substancial. Al juliol, ja no s'observaven diferències tan destacables en la variació de l'índex de Gini per edats. Per al cas dels immigrants, els índexs de Gini també han millorat de manera notable, tot i que es mantenen una mica per damunt dels espanyols.

L'evolució més recent de la desigualtat convida a l'optimisme, tant pel que observem a nivell agregat com entre els diferents col·lectius. Però l'augment de la desigualtat en relació amb el nivell previ a la pandèmia continua sent destacable. L'increment que registrava l'índex de Gini-post al juliol d'enguany, d'1,3 punts en relació amb el nivell prepandèmia, no s'allunya gaire del que es va arribar a produir durant la recessió del 2008-2013, de 2,3 punts. El camí que encara queda per recórrer fins a assolir els nivells previs a la pandèmia és ampli. Els propers trimestres, durant els quals esperem que es consolidi la recuperació, seran claus per determinar si, al final, es repeteix la història i l'activitat i la desigualtat tornen a anar per camins separats. O, en canvi, aquesta vegada és diferent. Ho podreu seguir en directe al portal www.inequality-tracker.caixabankresearch.com/ca, on trobareu informació gairebé en temps real dels principals indicadors de desigualtat.

El Dossier «Per una recuperació menys desigual» ha estat elaborat per: Oriol Aspachs (CaixaBank Research), Ruben Durante (ICREA-UPF, IPEG i Barcelona GSE), Alberto Graziano (CaixaBank Research), Josep Mestres (CaixaBank Research), Jose G. Montalvo (UPF, IPEG i Barcelona GSE) i Marta Reynal-Querol (ICREA-UPF, IPEG i Barcelona GSE)